

მანანა ტაბიძე

ენობრივი სიტუაციის ცვლის ეტაპები თანამედროვე
საქართველოში და მოსახლეობის ენობრივი
კომპაქტების ცვლის ღონისძიება

საქართველოში ენობრივი სიტუაციის მკვეთრი ცვლილებები განსაკუთრებულად მეოცე საუკუნეში ფიქსირდება. ეს პერიოდი თავისთავად გამოირჩეულია წინა ასწლეულებისაგან პოლიტიკურ და სოციალურ მოვლენათა ინტენსიურობით, ხოლო საქართველოსთვის ეს ინტენსივობა განსაკუთრებულია: XIX საუკუნის დასაწყისიდან დაწყებული რუსიფიკაციის პოლიტიკა, რუსეთის 1917 წლის ოქტომბრის რევოლუციის შემდგომ ეროვნული ქართული სახელმწიფოს აღდგენის გამო, ახალი ენობრივი სიტუაციით იცვლება: სამეცნიერო და საქმისწარმოების ენად მკვიდრდება ქართული ენა, იხსნება ქართული უნივერსიტეტი და სხვ.

მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს პირველი დამოუკიდებელი რესპუბლიკა დღემდე აღმოჩნდა, მასში ჩასახულმა ენობრივმა სიტუაციამ მეტ ხანს გაძლო და, სწორედ უნივერსიტეტისა და მის ბაზაზე აღმოცენებული კულტურულ-საგანმანათლებლო დაწესებულებების წყალობით, ქართულმა ენამ საგანმანათლებლო და კულტურული სივრცე სრულფასოვნად აითვისა. თუმცა, გასაბჭოებასთან ერთად, რუსეთმა დაიწყო იმ ეტაპობრივი პოლიტიკის (მათ შორის ენობრივისაც) გატარება, რომელსაც საბოლოო შედეგად ახალი ეთნოსის — ე.წ. საბჭოთა ხალხის — წარმოქმნა და რუსული ენის ჰეგემონია უნდა მოჰყოლოდა.

“თანამედროვე საქართველოს” ცნება სხვადასხვაგვარად გაიგება: ზოგისთვის ეს ოდენ ოცდამეერთე საუკუნეა, ზოგისთვის — XX საუკუნის 90-იანი წლების შემდგომი პერიოდი (ანუ საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდგომი ხანა), ზოგისთვის კი XXI საუკუნის დასაწყისი მთელ XX საუკუნესთან ერთად. ცხადია, პერიოდიზაციის ამ მრავალფეროვნებას საკლასიფიკაციო კრიტერიუმთა სხვადასხვაობა განაპირობებს: ვისთვისაც ენობრივი სიტუაციის დახასიათებისათვის განსაკუთრებით საინტერესო სამეცნიერო-ტექნიკური გარდატეხებია, მას შეუძლია “თანამედროვე საქართველო” მეოცე საუკუნის 20-30-იანი წლებიდან აითვალოს, ვისაც გადამწყვეტად რუსიფიკაციის დასაწყისი და დასასრული (!) ესაზნება, მას საბჭოური 70 წელიწადი ეგულება გამყოფად; შდრ.: ქართული ენის ისტორიის სპეციალისტთა ნაწილი დღემდე იყენებს ტერმინებს: “ახალი ქართული”, “თანამედროვე ქართული” (მათთვის, ასევე, “ახალია” XIX საუკუნის მეორე ნახევარში “რეფორმირებული” ქართული სალიტერატურო ენაც).

ჩვენთვის თანამედროვე საქართველო 1990-იანი წლებიდან იწყება და ენობრივი სიტუაციის განვითარება რამდენიმე, სოციალურ-პოლიტიკურად მარკირებულ ფაზად მიმდინარეობს:

I ფაზა — 1989-91 წლები (საბჭოთა რეჟიმის წინააღმდეგ მიმდინარე ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის განსაკუთრებული გაქტიურება და დამოუკიდებლობის გამოცხადება); ქართული ენის, როგორც სახელმწიფო ენის რეალური ფუნქციონირებისათვის ბრძოლა. ქართული სკოლების, ქართული ენის სწავლების როლის გაზრდა, დისკუსიები ენის ნორმალიზაციის, ენის პრესტიჟის, ენის ეკოლოგიის, არაქართულენოვანი მოსახლეობისათვის ქართული ენის სწავლების საკითხებზე, ქართული: ენის სვე-ბედზე ზრუნვის ფართო ასპარეზს კვლავ უბრუნდება საქართველოს მართლმადიდებლური ეკლესია;

II ფაზა — 1991-1996 წლები (რუსეთის მიერ ორგანიზებულ საშხედრო გადატრიალება, აფხაზეთის დაპყრობა); საშხედრო, პოლიტიკური და ეკონომიკური კრიზისის ფონზე, თავს იჩენს ეროვნული და ტრადიციული ღირებულებების დევალაცია, საგანმანათლებლო-სამეცნიერო ინსტიტუტების მუშაობის შეფერხება, დევნილი მოსახლეობის დიდი ნაკადების ახალსახლობის ადგილებზე ადაპტაციური პრობლემების წარმოქმნა (მათ შორის ენობრივისაც); კერძოდ, დევნილებსა და დამხედურ მოსახლეობას შორის ჩნდება ერთგვარი დაპირისპირება სამეტყველო ვარიანტების პრესტიჟის თემაზე; რუსული ენის ოფიციალური როლი მკვეთრად სუსტდება, საგანმანათლებლო სივრცეში რუსულის ადგილზე ინგლისური ენის პრიორიტეტულობის მტკიცება იწყება; სპეციალური პროგრამებით მიმდინარეობს სკოლის მოწაფეებისა და სტუდენტების ჩაბმა საერთაშორისო კონტაქტებში (ზაფხულის სკოლები, გაცვლითი პროგრამები, ერთწლიანი (ზოგჯერ მეტიც) პროექტები და სხვ. ყველაფერი ეს მიმდინარეობს საზღვარგარეთ მოსახლეობის ინტენსიური გადინების ვითარებაში;

III ფაზა — 1996-2003 წლები; ამ პერიოდში, ეკონომიკური სიღუბის ფონზე, მიმდინარეობს საერთაშორისო სოციალურ-პოლიტიკური კონტაქტების დამყარება, ენის კანონზე მუშაობა, ბოლონის პროცესთან მისაერთებელი ღონისძიებების დაგეგმვა და სხვ.; იწყება ქართველური ენობრივი სამყაროს მთლიანობის დაშლისაკენ მიმართული კიდევ ერთი ეტაპი და ამასთან დაკავშირებული კიდევ ერთი მწვავე დისკუსია.

IV ფაზა — 2003-2009 წლები; “ვარდების რევოლუცია” ენობრივი პოლიტიკის ლიბერალიზაციის სახელით, იწყებს რეფორმებს განათლების სისტემაში, იცვლება ქართული ენისა და ლიტერატურის პროგრამები, უმაღლეს სასწავლებლებში საერთო ეროვნული მისაღები გამოცდების შემოღებას ქართულ ენაში ახლავს ტესტირების ფორმათა ძიება, სასკოლო სახელმძღვანელოთა შერჩევის ახალი კრიტერიუმების შემუშავება, საერთაშორისო ურთიერთობის ენად ინგლისური ენის უპირობო არჩევა, საბაზრო ეკონომიკის სპეციფიკიდან გამომდინარე, პერიოდიკისა და ტელევიზიის ენის უნიფიცირების შეუძლებლობა, სასაუბრო ენის გაბატონება თითქმის ყველა ფუნქციურ სტილში, თარგმანის უსისტემობა და ახალი, ტრადიციის უქონელი ენობრივი კონტაქტის (ინგლისურ-ქართულის) თანმხლები შეცდომები ენის ყველა გამოვლინებაში (ფონეტიკა, მორფოლოგია, სინტაქსი, ლექსიკა) და სხვ.

დასახელებული ფაზების რაოდენობის გაზრდაც შეიძლება და შემცირებაც იმის მიხედვით, თუ რამდენად დეტალური ანალიზი

გვესაჭიროება. ანალიზი კი აუცილებელია, რადგან ამის გარეშე გაუგებარი დარჩება მრავალი საკითხი, მიიჩქმალება ბევრი პრობლემის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირები.

რუსიფიკაცია საბჭოთა რეჟიმის იდეოლოგიური კურსის უმთავრესი ნაწილი იყო. ხოლო რესპუბლიკათა კონსტიტუციებით დეკლარირებული ეროვნული ენების დაცვა-განვითარების მოწოდებას მულმივად ახლდა მოსკოვის ბრალდება სატიტულო ეთნოსის ენით არაავტოქთონი მოსახლეობის ენების შეზღუდვის შესახებ. უნდა ითქვას, რომ **ქართველთა მიმართ ეს «ბრალდება»** განსაკუთრებით მკაცრად ჟღერდა საბჭოთა პერიოდში, მაგრამ სინტერესო ისაა, რომ საბჭოეთის დაშლის შემდეგაც, როდესაც უამრავი კომუნისტური კლიშე გადაისინჯა, **ქართული ენით** არაავტოქთონი მოსახლეობის შეზღუდვის ლეგენდა მაინც მოქმედებს და ის ახლა არა მარტო რუსეთიდან მოდის, არამედ პროგრესული მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხეშიც განიხილება.

ჩვენი მიზანია იმის გადამოწმება, თუ **რამდენად ეთქმის საყვედური ქართველებსა და ქართულ ენას სხვა ეთნოსთა ენების შეზღუდვაზე.**

მივმართოთ სტატისტიკას:

საქართველოს მოსახლეობის 2002 წლის საყოველთაო აღწერის მონაცემებით, **რომელშიც ვერ მოხვდა აფხაზეთისა და ცხინვალის რეაონის მონაცემები**, საქართველოში ამჟამად 4371535 მოსახლეა, აქედან 3662273 ქართველია, ანუ არაქართველთა საერთო რაოდენობა 709262 (არაქართველებად დასახელებულია: აზერბაიჯანელი, სომეხი, ბელორუსი, ყაზახი, ყირგიზი, მოლდაველი, რუსი, ტაჯიკი, თურქმენი, უზბეკი, უკრაინელი, აბაზა, აფხაზი, ავარიელი (ხუნძი), ალუღელი, ადიღელი, ანდიელი, ბალყარელი, ბაშკირი, ბოთლიხი, ბურიატი, ვეპსი, გაგაუზი, პინუხი, ლოდობერიელი, დარგუელი, ებრაელი, მთიელი ებრაელი, ქართველი ებრაელი, შუააზიელი ებრაელი, ინგუში, ყაბარდოელი, ყარაიმი, ყარაჩაელი, ქისტტი, კომი, ყუშუხი, ლაკი, ლეზგი, მარიელი, მორღვა, კუმანდელი, საამი, ოსი, თაბასარანელი, ტაზი, თათარი ყირიმელი, თათარი ციმბირელი, თათარი ტუველი, თურქი მესხი, უდი, უდმურტი, ფინელი-ინგერმანლანდელი, ხაკასი, ხვარშიელი, ბოშა, ჭამალალელი, ჩელკანელი (ლეხედინელი), ჩეჩენი (ნოხჩო), ჩერქეზი, ჩუვაში, შუგანელი, ავსტრიელი, ალბანელი, ამერიკელი, ინგლისელი, არაბი, ავღანელი, ბელუჯი, ბულგარელი, უნგრელი, ვიეტნამელი, ჰოლანდიელი, ბერძენი, ესპანელი, იტალიელი, იეზიდი, ჩინელი, კორეელი, შვედი, ლატვიელი, ლივი, ლიტველი, გერმანელი, სპარსი (ირანელი), პოლონელი, რუმინელი, სერბი, სლოვაკი, თურქი (ოსმანი), უიგური, ფინელი, ფრანგი, ხორვატი, ჩეხი, ქურთი, ესტონელი, იაპონელი და ისეთი სპეციფიკური კატეგორია, როგორიცაა “სხვა ეროვნებები, რომლებიც არაა ზემოთ ჩამოთვლილი”).

სტატისტიკის დეპარტამენტის ბოლოდროინდელი მეთოდოლოგია, როგორც ჩანს, მოსახლეობის აღწერისას აღარ ხელმძღვანელობს წარსულში მოქმედი იმ პრინციპით, რომლითაც ეთნიკური ჯგუფები დემოგრაფიულ ცხრილებში მხოლოდ მაშინ შედიოდნენ, თუკი ისინი მოსახლეობის პროცენტულ ერთეულს შეადგენდნენ (ზღვრული პროცენტის დადგენა ხდებოდა

სახელმწიფოს მოსახლეობის საერთო რაოდენობისა და ამ რაოდენობაში ცალკეული ეთნიკური ჯგუფის რაოდენობრივი წილის გათვალისწინებით). ამჟამად საქართველოს მოსახლეობის ეთნიკური შემადგენლობის აღწერაში ისეთი პირებიც მოხვდნენ, რომლებიც ჩვენში საკუთარი ეთნოსის ერთადერთ წარმომადგენლად გვევლინებიან, ან რომელთა რაოდენობა ათამდეც კი ვერ აღწევს; ამგვარ კატეგორიას შეადგენენ: 2 აბაზა, 5 აღულელი, 3 ანდიელი, 5 ბალყარელი, 1 ბოთლიხი, 1 ჰინუხი, 1 ლოდობერიელი, 6 დარგულელი, 9 ინგუში, 3 ყარაჩაელი, 1 თაბასარანელი, 1 ხვარშიელი, 1 ჭამალალელი, 2 ბურიატი, 1 ვეპსი, 1 ყარაიმი, 2 კუმანდელი, 1 საამი, 9 ციმბირელი თათარი, 3 ტუველი თათარი, 5 ფინელი-ინგერმანლანდელი, 1 ჩელკანელი, 1 ალბანელი, 5 ბელუჯი, 10 ვიეტნამელი, 10 მარიელი, 8 სერბი, 2 სლოვაკი, 5 ფინელი, 1 უიგერი, 2 ხორვატი, 7 იაპონელი.

არაქართველ ეთნიკურ ჯგუფთაგან ყველაზე მრავალრიცხოვანი აზერბაიჯანელები (284761) და სომხები (248929) არიან — სულ — 533680. დანარჩენი 175582-დან კი 67671 რუსია, 38028 — ოსი, 15166 ბერძენი, 18729 იეზიდი, 2514 ქურთი, 7039 უკრაინელი, 7110 — ქისტი, 1360 ქართველი ებრაელი, 2333 ებრაელი, 1996 — ავარიელი (ხუნძი), 1271 — ჩეჩენი, აფხაზეთის გარდა, საქართველოში სულ 3527 — აფხაზი ცხოვრობს (მათი უმრავლესობა აჭარაში სახლობს), დანარჩენებიდან ზოგის რაოდენობა ათასსაც ვერ აღწევს, ხოლო უმრავლესობა ასამდე ან ათ კაცამდე დაითვლება.

მაშასადამე, ქართველთა მიერ ქართული ენის ცოდნით შევიწროებული და „ქართველიზებული“ (რომელიც ნებაყოფლობით არ ირჩევს ქართულენოვანობას, მაგრამ როგორც ზოგიერთი მიკროძობული ოპონენტი წერს „რომელთაც თავს ახვევდნენ და ახვევენ ქართულს“) იმ 533680 კაცში უნდა ვეძებოთ, რომელიც თავის ეროვნებად ქართველს არ მიუთითებს. სტატისტიკის სამმართველოს მონაცემებით, თავისი ეროვნების ენას სრულყოფილად (მშობლიურის სტატუსით) ფლობს 284761 აზერბაიჯანელიდან 283414 აზერბაიჯანელი, აზერბაიჯანელის გარდა საერთოდ არ იცის არც ერთი სხვა ენა **181782**-მა. მეორე ენად ქართული იცის მხოლოდ 43024-მა, ხოლო რუსული — 75207-მა.¹

248929 სომხიდან სომხური სრულყოფილად (მშობლიურის სტატუსითა და ხარისხით) იცის 235531-მა, საერთოდ არ ფლობს სხვა ენას 95618 სომეხი, მეორე ენად ფლობს ქართულს 81414 სომეხი, ხოლო რუსულს — 120543.²

აშკარაა, რომ:

1. რუსული ენა ამ ეთნიკური ჯგუფებისათვის არა მარტო წარსულში, არამედ დღესაც უპირატესია ქართულთან შედარებით;
2. დედაენის (საკუთარი ეთნოსის ენის) ცოდნის ხარისხი და მცოდნეთა რაოდენობა მიუთითებს, რომ ამ მოსახლეობისთვის არასოდეს შეუშლიათ ხელი საკუთარი ენობრივი კომპეტენციის შენარჩუნებაში;

¹ აზერბაიჯანელთაგან ქართული მშობლიურით იცის მხოლოდ 934-მა, რუსული კი — 385-მა.

² სომეხთაგან ქართული მშობლიურით იცის — 5692-მა, რუსული კი — 7525-მა.

3. მონაცემების მიხედვით, საქართველოში სომხურის ცოდნა დასჭირდება 11852 ქართველს, აზერბაიჯანულსა — 4062-ს, ოსურისა — 5214-ს, აფხაზურისა — 1265, ოსურისა — 5214 და სხვ. რუსული თავისუფლად იცის 1234 293-მა ქართველმა.

4. 1493 ქართველი რუსულენოვანი გამხდარა, 71 ქართველი აზერბაიჯანულენოვანია, 122 ქართველი გასომხებულა.

5. ქართულ საზოგადოებაში ინტეგრაციის შედარებით მაღალი ხარისხი კავკასიური წარმოშობის მცირე ჯგუფებმა აჩვენა.

6. რუსულენოვანი გამხდარა საქართველოს არარუსი მოქალაქეებიდან **18 182** ადამიანი, ქართულენოვანი კი მათგან მხოლოდ **12 616** ადამიანია, მათ შორის (ქართველი ებრაელები, ქისტები, ბერძნები, ოსები, დიდი ხანია ქართველებთან საუკეთესო ურთიერთობაში არიან და თავიანთი ცხოვრების წესითაც მიისწრაფვიან ინტეგრაციისკენ).

7. რუსულის ცოდნა უპირატესია შედარებით მცირერიცხოვან ეთნიკურ კოლექტივებსა თუ ინდივიდებშიც, მათ შორის, თვით იბერიულ-კავკასიურ ენობრივ ოჯახს მიკუთვნებულებშიც, რომელთაც ისტორიულად (არცთუ შორეულ წარსულამდე) ქართული ენის დაუფლებისაკენ მისწრაფება ახასიათებდათ.

სტატისტიკური სურათის მიხედვით, ქართული ენის ცოდნის ხარისხს მნიშვნელოვნად არ მოუმატია, თუმცა იმის გამო, რომ მოსახლეობის გარემოგრაფიის პროცესი ძალზე ინტენსიურია, ხოლო საქართველოდან გამსვლელი პირველი ნაკადები სწორედ რუსული ენის ცოდნის იმედად რუსეთისაკენ დაიძრა, საქართველოში შედარებით შემცირდა რუსულენოვანი მოსახლეობა.

2002 წლის აღწერის მონაცემებით:
მშობლიურის ფუნქციით

	მოსახლეობა	თავისი ეროვნ.	ქართ.	აფხ.	აზერ.	ოსურნი	რუს.	სომხ.	სხვ.
სულ	4 371 535	4335202	18 582	143	218	9	16355	122	904
ქართვე.	3 662 273	3 659 413	X	X	71	3	1493	169	
აზერბ.	284 761	28 3414	934	2	X	0	385	19	7
სომეხი	248 929	23 5531	5692	37	12	3	7525	X	129
აფხაზი	3 527	3 209	X	X	0	3	71	1	2
რუსი	67 671	66 652	940	15	5	0	X	11	48
უკრ.	7 039	5 466	310	10	0	0	1156	2	95

თავისუფლად ფლობს სხვა ენებს

	თავისი ეროვნ.	ქართ	აფხ.	აზერ.	ოს.	რუს.	სომხ.	ინგლ.	ფრანგ	გერმ.	სხვ.
სულ	15970	220133	2037	6704	5365	1480739	15085	163333	18764	51003	35941
ქართვე.	1243	X	1265	4062	5214	1234293	11852	153066	17717	48749	28025
აზერბ.	814	43024	102	X	16	75207	517	614	145	161	1308
სომეხი	6232	81414	267	1075	52	120543	X	4018	459	744	2293
აფხაზი	67	978	X	1	1	1662	9	131	8	23	89
რუსი	742	36642	197	485	54	X	1281	3015	215	789	1040
უკრაინელი	423	3333	38	24	4	4194	86	268	28	95	161

პროგნოზი, რომელიც აღვამოილია საქართველოში 2002 წელს

პროგნოზი	სულ	გეოგრაფიული							სხვა
		თავისი	ქართ.	აფხაზ.	აზერბ.	ოსური	რუს.	სომხ.	
ქართველი	3661173	3659413	X	9	71	3	1493	15	169
აზერბაიჯანელი	284761	283414	934	2	X	0	385	19	7
სომეხი	248929	235531	5692	37	12	3	7525	X	129
ბელორუსი	542	421	22	0	0	0	94	0	5
ყაზახი	70	54	0	0	0	0	15	0	1
ყირგიზი	113	85	14	1	0	0	13	0	0
მოლდაველი	864	761	17	0	0	0	52	0	34
რუსი	67671	66652	940	15	5	0	X	11	48
ტაჯიკი	15	113	1	0	1	0	0	0	0
თურქმენი	74	63	4	0	0	0	4	0	3
უზბეკი	81	65	2	0	1	0	13	0	0
უკრაინელი	7039	5466	310	10	0	0	1156	2	95
აბაზი	2	1	0	0	0	0	1	0	0
აფხაზი	3527	3209	244	X	0	0	71	1	2
აგარიელი (ბუნი)	1996	1989	3	0	0	0	4	0	0
ალბანელი	5	3	2	0	0	0	0	0	0
აღღველი	13	11	1	0	0	0	1	0	0
ანდიელი	3	2	1	0	0	0	0	0	0
ბალყარელი	5	4	0	0	0	0	1	0	0
ბაშკირი	36	29	3	0	0	0	3	0	1
ბოთოხი	1	0	1	0	0	0	0	0	0
ბურიატი	2	2	0	0	0	0	0	0	0
ვესი	1	0	1	0	0	0	0	0	0
გაგაუზი	32	29	0	0	0	0	3	0	0
ჩიხუზი	1	1	0	0	0	0	0	0	0
ლოლომერიელი	1	1	0	0	0	0	0	0	0

პროვნება	მშობლიური								
	სულ	თავისი	ქათ.	აფხაზ.	აჭარ.	ოსურ.	რუს.	სომხ.	სხვ.
ღარგუელი	6	6	0	0	0	0	0	0	0
ებრაელი	2333	1369	687	5	0	0	255	6	11
მთიელი ებრაელი	53	34	17	0	0	0	2	0	0
ქართველი ებრაელი	1360	627	627	11	1	0	91	0	3
შუაზიელი ებრაელი	26	19	6	0	0	0	1	0	0
იხგუძი	9	5	2	0	0	0	1	0	0
ყაბარდოელი	23	20	1	0	0	0	2	0	0
ყარაიმი	1	0	0	0	0	0	1	0	0
ყარაჩაელი	3	3	0	0	0	0	0	0	0
ქისტი	7110	7080	22	0	0	0	3	0	1
კობი	5	1	0	0	0	0	3	0	1
ყუმუზნი	42	42	0	0	0	0	0	0	0
ლაკი	210	166	23	0	1	0	19	0	1
ლეზგი	44	33	0	0	0	0	5	0	0
მარიელი	10	9	0	0	0	0	1	0	0
შორღვა	19	15	0	0	0	0	3	0	1
კუმანდელი	2	1	1	0	0	0	0	0	0
სააძი	1	0	0	0	0	0	0	0	0
ოსი	38028	31372	6189	34	5	X	389	7	32
თაბასარანელი	5	5	0	0	0	0	0	0	0
ტაზი	1	0	0	0	0	0	1	0	0
თათარი	455	365	13	0	1	0	72	1	3
თათარი ყიზიბელი	15	12	0	0	0	0	3	0	0
თათარი ციბირელი	9	6	0	0	0	0	3	0	0
თათარი ტუველი	3	3	0	0	0	0	0	0	0
თურქი მესხი	53	51	2	0	0	0	0	0	0
უდი	203	203	0	0	0	0	0	0	0
უდმურტი	13	12	0	0	0	0	1	0	0
ფინელი-იზგერმანლანდელი	5	0	0	0	0	0	5	0	0
ხაკსი	3	3	0	0	0	0	0	0	0
ხვარშიელი	1	1	0	0	0	0	0	0	0
ბოშა	472	459	0	0	0	0	13	0	0
ჭამალაელი	1	1	0	0	0	0	0	0	0
ჩელკანელი (ლემბედინელი)	1	1	0	0	0	0	0	0	0

პროგნოზი	სულ	მშობლიური							
		თავისი	ქართ.	აფხაზ.	აზერბ.	ოსურ.	რუს.	სომხ.	სხვ.
სენი (ნახი)	1271	1257	5	0	0	0	7	0	2
ჩეჩენი	22	20	0	0	0	0	2	0	0
ჩუვაში	28	23	1	0	0	0	2	0	2
მუგანელი	1	1	0	0	0	0	0	0	0
ავსტრიელი	3	2	0	0	0	0	1	0	0
ალბანელი	1	1	0	0	0	0	0	0	0
ამერიკელი	27	22	0	0	0	0	0	0	5
ინგლისელი	25	24	1	0	0	0	0	0	0
არაბი	44	31	4	0	0	0	9	0	0
ასირიელი	3299	2445	656	1	0	0	185	4	8
ავღანელი	52	32	2	0	5	0	13	0	0
ბელუჯი	5	2	0	0	0	0	2	0	1
ბულგარელი	138	91	11	0	0	0	33	0	3
უნგრელი	32	20	4	0	0	0	8	0	0
ვიეტნამელი	10	4	0	0	0	0	6	0	0
პოლანდიელი	105	50	1	0	2	0	51	0	1
ბერძენი	15166	10707	1041	11	110	1	3143	16	137
ესპანელი	78	56	2	0	0	0	18	0	2
იტალიელი	31	26	0	0	0	0	4	0	1
იეზიდი	18329	16829	728	1	0	1	621	28	121
ჩინელი	47	38	6	0	0	0	2	0	1
კორეელი	22	16	1	0	0	0	5	0	0
შვედი	17	17	0	0	0	0	0	0	0
ლატვიელი	91	69	5	0	0	0	16	0	1
ლივი	2	1	0	0	0	0	0	0	1
ლიტველი	134	97	8	0	0	0	26	0	3
ვერმანელი	651	458	71	0	0	0	111	3	8
სპარსი (ირანელი)	46	42	1	0	0	0	2	0	1
პოლონელი	870	530	107	3	0	1	214	0	15
რუმინელი	22	17	3	0	0	0	1	0	1
სერბი	8	6	2	0	0	0	0	0	0
სლოვაკი	2	2	0	0	0	0	0	0	0
თურქი (ოსმანი)	441	414	13	0	0	0	8	0	6
უიგური	1	1	0	0	0	0	0	0	0
ფინელი	5	4	0	0	0	0	1	0	0
ფრანგი	40	28	9	0	0	0	2	0	1
ხორვატი	2	2	0	0	0	0	0	0	0
ჩეხი	46	22	2	0	0	0	21	0	1
ქურთი	2514	2313	87	2	3	0	98	2	9
ესტონელი	59	43	2	0	0	0	13	0	1
იაპონელი	7	6	0	0	0	0	1	0	0
სხვა ეროვნებები, რომლებიც არაა ზემოთ ჩამოთვლილნი	359	290	21	1	0	0	20	7	20

პროვინცია	სულ	თანამშრომელთა ფორმის სხვა კენჭები							
		თავისი	ქართ.	აფხაზ.	აზერბ.	ოსური	რუს.	სომხ.	ინგლ.
ქართული	3661173	1243	X	1265	4062	5214	1234293	11852	153066
აზერბაიჯანული	284761	814	43024	102	X	16	75207	517	4018
სომეხები	248929	6232	8 1414	267	1075	52	120543	X	4018
ბელორუსი	542	20	274	3	4	1	294	11	24
ყაზახი	70	3	29	0	1	0	36	4	3
ყირგიზი	113	10	55	2	0	0	72	1	5
ძოლდაველი	864	22	317	3	3	0	445	5	13
რუსი	67671	742	36642	197	485	54	X	1281	3015
ტაჯიკი	15	2	6	0	0	0	8	0	0
თურქმენი	74	2	39	0	2	0	53	1	3
უზბეკი	81	1	33	0	1	0	55	1	3
უკრაინელი	7039	423	3333	38	24	4	4194	86	268
აბაზა	2	0	0	0	0	0	1	0	0
აფხაზი	3527	67	978	X	1	1	1662	9	131
აგრიელი (ხუნძი)	1996	2	1251	2	29	0	1113	16	6
ალუღელი	5	1	1	0	0	0	3	0	0
ადიღელი	13	0	6	0	0	0	9	0	0
ანდიელი	3	0	1	0	0	0	2	0	0
ბალაჩარელი	5	5	0	1	0	0	2	0	0
ბაშკირი	36	0	15	0	1	0	26	0	2
ბოთლიბი	1	0	0	0	0	0	1	0	0
ბურიატი	2	0	2	0	0	0	2	0	0
ვესი	1	0	0	0	0	0	1	0	0
გაგაუზი	32	0	19	1	0	0	26	0	0
კინუხი	1	0	1	0	0	0	0	0	0
ლადიბერელი	1	0	1	0	0	0	1	0	0
დარგუელი	6	0	3	0	1	0	4	0	0
ებრაელი	2333	189	845	5	7	1	1370	63	245
ძთიელი ებრაელი	53	3	22	0	1	0	26	2	2

ეროვნება	სულ	თავისუფლად ფლობს სხვა ენებს							
		თავისი	ქართ.	აფხაზ.	აზერბ.	ოსური	რუს.	სომხ.	ინგლ.
ქართველი ებრაელი	1360	161	375	1	15	2	775	2	2
მლანხელი ებრაელი	26	3	10	0	0	0	14	0	1
ინგუში	9	1	4	0	0	0	6	0	0
ყაბარდოელი	23	0	13	0	0	0	15	0	2
ყარაიში	1	0	1	0	0	0	0	0	0
ყარაჩაელი	3	0	2	0	0	0	2	0	0
ქისტი	7110	15	5488	3	7	0	1033	1	35
კომი	5	0	5	0	0	0	0	0	0
კუმუხი	42	0	21	0	6	0	33	0	0
ლაკი	210	11	121	1	9	0	121	2	12
ლენგი	44	2	25	0	2	0	23	2	0
მარიელი	10	0	3	0	0	0	6	0	0
მორღვა	19	0	11	0	1	0	13	0	0
კუმანდელი	2	1	0	0	0	0	1	0	0
საამი	1	0	0	0	0	0	0	0	0
ოსი	38028	3362	23527	74	94	X	13760	112	490
თაბასარანელი	5	0	1	0	0	0	5	0	0
ტაზი	1	1	0	0	0	0	0	0	0
თათარი	455	19	232	0	0	0	307	9	18
თათარი ყირიმელი	15	1	2	0	0	0	7	0	2
თათარი ციმბირელი	9	2	3	0	0	0	6	0	0
თათარი ტუველი	3	0	2	0	0	0	3	0	0
თურქი მესხი	53	1	26	0	2	0	23	0	2
უდი	203	0	191	2	0	0	146	1	0
უღმურტი	13	1	5	0	1	0	12	1	0
ფინელი- ინგერმანლანდელი	5	1	3	0	0	0	0	0	0
ბაკსი	3	0	1	0	0	0	2	0	0
ბვარძიელი	1	0	1	0	0	0	0	0	0
ბომა	472	6	184	3	0	0	237	0	2

ეროვნება	სულ	თავისუფლად უფლებს სხვა ენებს							
		თავისი	ქართ.	აფხაზ.	აზერბ.	ოსური	რუს.	სომხ.	იხვლ.
ქაბალაღელი	1	0	0	0	0	0	1	0	0
ჩელკანელი (ლებედიანელი)	1	0	0	0	0	0	0	0	0
ჩეჩენი (ნაბჩო)	1271	8	49	1	3	0	974	0	14
ჩერქეზი	22	0	11	0	0	0	13	0	1
ჩუვაში	28	0	13	0	0	0	19	1	0
შუგხანელი	1	0	0	0	0	0	0	1	0
ავსტრელი	3	0	1	0	0	0	0	1	1
ალბანელი	1	0	0	0	0	0	0	0	0
ამერიკელი	27	0	12	0	0	0	6	0	1
იხვლისელი	25	2	8	0	0	0	4	0	0
არაბი	44	3	12	0	0	0	16	1	8
ასირიელი	3299	498	1571	2	65	1	1795	71	71
ავღანელი	52	7	15	0	3	0	16	0	2
ბელუჯი	5	3	1	0	0	0	1	0	0
ბულგარელი	138	10	75	1	1	0	69	0	10
უნგრელი	32	0	17	1	0	0	19	0	4
ვიეტნამელი	10	1	0	0	0	0	1	0	0
პოლანდიელი	105	11	14	0	2	0	17	1	3
ბერძენი	15166	1175	5060	20	706	13	7225	188	255
ესპანელი	78	1	21	0	3	0	32	2	7
იტალიელი	31	0	12	0	1	0	10	1	9
იუზიდი	18329	566	11781	31	41	4	11695	666	355
ჩინელი	47	0	13	0	0	0	24	1	12
კორეელი	22	0	5	0	0	0	13	0	5
ძველი	17	0	10	0	0	0	15	1	2
ლატვიელი	91	4	42	0	0	0	57	1	14
ლივი	2	0	2	0	0	0	2	0	0
ლიტველი	134	7	65	0	0	1	76	6	12
გერმანელი	651	102	341	0	4	1	332	9	59
სპარსი (ირანელი)	46	2	22	0	4	0	20	3	7
პოლონელი	870	76	481	1	3	0	429	23	60
რუმინელი	22	1	10	0	0	0	15	2	2
სერბი	8	0	4	1	0	0	6	0	1
სლოვაკი	2	0	1	0	0	0	0	0	1
თურქი (ოსმანი)	441	5	210	1	1	0	118	1	64
უიგური	1	0	0	0	0	0	0	0	0
ფინელი	5	1	2	0	0	0	3	0	1
ფრანგი	40	6	16	0	0	0	18	0	7
ხორვატი	2	0	1	0	0	0	2	0	0
ჩეხი	46	1	24	4	0	0	12	0	3
ქურთი	254	99	159	2	23	0	56	100	39
ესტონელი	59	5	32	0	2	0	36	4	3
იაპონელი	7	0	7	0	0	0	3	0	2
სხვა ეროვნებები რომლებსაც არაა შეძენი ჩამოთვლილი	359	12	84	0	8	0	128	4	140

MANANA TABIDZE

STAGES OF CHANGES OF THE LANGUAGE SITUATION
IN MODERN GEORGIA AND DYNAMICS OF CHANGE OF
THE LANGUAGE COMPETENCE IN ITS POPULATION

Russification had been the principal part of the Soviet regime's ideological course. The constitutional declarations of the protection and development of the national languages had constantly attended by the accusation from Moscow that the title ethnoses of the given people were oppressing the languages of the non-autochthonic population of the corresponding republics. This "accusation" against the Georgians sounded particularly serious during the Soviet period, but more curious is the fact that after the disintegration of the Soviet Union and a revision of the many soviet clichés, the legend of oppressing of the non-autochthonic population on the language basis is still in existence and is heard and discussed now not only from Russia and in Russia but from the progressive parts of the world as well.

The aim of this paper is to examine once again the established stereotypes and make conclusions to what degree the Georgian people and the Georgian language deserves the accusation and rebuke for the "oppression" of the non-autochthonic population:

1. Not only in the past, but also at present these groups of the population consider Russian as primary communicative means in the country compared to the Georgian language.

2. The level of competence and number of speakers of the native languages of the non-autochthonic population in Georgia indicates unambiguously that the representatives of the non-autochthonic ethnoses were not prevented from maintaining and developing their native language competence.

3. The present statistical data shows that 11852 ethnic Georgians in Georgia were necessitated to learn the Armenian language; - 4062 were to study Azeri; - 5214 – Ossetian; - 1255 Abkhazian; and 1 234 293 Georgians have the complete command of the Russian language.

4. 1493 Georgians consider Russian as their first language; 71- Georgians have Azeri; and 122 - Georgians are of the Armenian language.

5. Comparatively high degree of integration to the Georgian community is revealed among minor groups of the Caucasian origin.

6. Russian is the native language for the 18 182 for the non-Russian, non-autochthonic citizens of Georgia, while 12 612 give preference to the Georgian language and the latter ethnic groups are Georgian-Jews, Kist, Greeks, Ossetians who have been in a best relationship with Georgians and their ways of life confirmed their aspiration for the integration to the Georgian community.

The knowledge of the Russian language is privileged among minor ethnic groups and individuals of the peoples of Ibero-Caucasian origin who historically (not in the far past) aspired to learn the Georgian language.